

Διαμαντης Αξιωτης

Η Άννα του Κλήδονα Το παρακάτω απόσπασμα από το διήγημα «Η Άννα του Κλήδονα» ανήκει στη συλλογή διηγημάτων του Αξιώτη Ξόβεργα με μέλι (1994).

Ιούνιος μήνας, του Αϊ-Γιαννιού του Ριζικάρη* και φούντωναν οι νυχτερινές φωτιές, με τραγούδια και χάχανα, μέσα στο μεθυστικό λαχάνιασμα και στη μυρουδιά του καμένου ξύλου ελευθερώνονταν τα όνειρα κι ανέβαιναν ψηλά, πάνω απ' τις στέγες των σπιτιών, εκεί που καρτερούσαν το ταξίδι κι η φυγή των κρυφών πόθων και των φυλακισμένων επιθυμιών, να δροσιστούν στο αεράκι της μαγεμένης νύχτας, της μοίρας και του θαύματος . Και η Άννα, πρώτη και καλύτερη, εκεί, να μαζέψει ξύλα για τις φωτιές του ξεφαντώματος . Πρώτη να τρέξει σε τρεις βρύσες ή τρία σπίτια που κατοικούσαν μονοστέφανες,* να κουβαλήσει τ' αμίλητο νερό, για να ρίξει μέσα τα ριζικάρια, σκουλαρίκια, σταυρούς, χάντρες ή κουμπιά: Κλειδώσατε τον Κλήδονα στ' Αγίου Γιαννιού τη χάρη κι όποιος είν' καλορίζικος πρωί θα ξεενεφάνει.* Για να δει το πρωί, κάθε φορά, στο ξεκλείδωμα, το ριζικό* της το μαύρο και σκοτεινό: Ανοίξατε τον Κλήδονα να βγει χαριτωμένος να βγει ένας αγγούραρος* θεριός θεριακωμένος. Να ρίξει τ' ασπράδι του αυγού στο νερό, να δει η έρμη σχήματα και μορφές της τύχης της . Δε βάζω στο λογαριασμό τα κουφέτα που μάζευε με τις χούφτες, όλο το χρόνο, από νυφιάτικα κρεβάτια και τα 'βαζε στο μαξιλάρι της να ονειρευτεί παλικάρια και καβαλάρηδες . Δεν ξέρω τι ονειρευόταν εκείνα τα βράδια, αλλά συχνά την έβλεπα, κάτι δευτεριάτικα πρωινά, να μασουλάει κουφέτα, με μίσος, θαρρώ . Τα ίδια και χειρότερα τραβούσε με τις φανουρόπιτες και τι να της φανερώσει ο Άγιος, που, στο κάτω κάτω, άντρας ήταν κι αυτός και μάτια είχε και γούστα . Άσε το πόσες φορές έγραψε τ' όνομά της στο γοβάκι της νύφης, για να ψάχνει, κάθε φορά, να δει αν και πόσο καλοσβήστηκε, πράμα που σήμαινε και το γρήγορο του επερχόμενου τυχερού . Θυμάμαι μια φορά, τι καβγάς φούντωσε, τι τσιρίδα και μαλλιотράβηγμα έπεσε, όταν όλα τα κοριτσόπουλα γράψαν το μικρό τους όνομα στην πολύτιμη νυφιάτικη σόλα και δεν έμεινε χώρος για να χαράξει το δικό της η Άννα κι έπρεπε να το γράψει –γιατί θα το έγραφε οπωσδήποτε– στη μικρή καμάρα που, βέβαια, ήταν σίγουρο πως δε θα σβηνόταν ποτέ . Λες και τις τόσες φορές που το 'γραψε πρώτη αυτή, στο κέντρο του πατούμενου, και σβήστηκε και φαγώθηκε, είδε χαΐρι* και προκοπή . Είκοσι τρεις Ιουνίου λοιπόν, παραμονή του Αϊ-Γιαννιού και τότε . Ανάψαμε κι εμείς στο δρόμο μας τρεις φωτιές που οι φλόγες τους πήγαν ν' αγκαλιάσουν τη γειτονιά, ανάμεσα σε γέλια, ξεφωνητά και καβγάδες, φυσικά και τις πηδήξαμε πολλές και πολλές φορές, ίσια και σταυρωτά, και λαχανιάσαμε και ιδρώσαμε, καπνιστήκαμε και τσουρουφλιστήκαμε* στο άτσαλο treχαλητό μας . Κι αφού καταλάγιασαν τα όμορφα τραγούδια, τα γεμάτα έρωτα και πόθο, προσμονή κι ελπίδα για νύφες και νεράιδες, ομορφονιούς και καβαλάρηδες, τα κορίτσια του δρόμου μας μάζεψαν λίγη απ' τη ζεστή ακόμα στάχτη της φωτιάς στα πιάτα τους, για να τα

βάλουν πάνω στα κεραμίδια των σπιτιών τους, να τη δούνε τ' άστρα της
εξαίσιας αυτής νύχτας και να κατεβούνε οι Μοίρες να τη μοιράνουνε* για να
πάρει μαντική και τελεσματική* δύναμη και να

σχηματίσει στην επιφάνειά της όνομα αρσενικό ή να φανερώσει σημάδι από
επάγγελμα αντρικό . Να ξέρουν, δηλαδή, τι να περιμένουν στα κρυφά και
χνοτιασμένα* τους όνειρα ή στα καλέσματα και τα προξενιά που θα έρχονταν .
Μάζεψε κι η Άννα πυρωμένη* στάχτη σ' ένα μεγάλο σινί,* το σταύρωσε, το
έφτυσε τρις κι αφού το 'στρωσε στα κεραμίδια του σπιτιού της, αποτραβήχτηκε
στην κουρασμένη προσμονή της, σίγουρη κι αυτή τη φορά για το αίσιον*
αποτέλεσμα . Εμείς τ' αγόρια μείναμε, φυσικά, κάτι παραπάνω . Να πούμε τα
δικά μας . Όνειρα και πόθοι ασχημάτιστοι ακόμα, μπερδεύονταν με
σκανδαλιές και κατορθώματα . Ξύλινα σπαθιά και τενεκεδένιες ασπίδες
μπλέκονταν με τα άγουρα* στήθια των κοριτσιών που άρχιζαν να
σχηματίζονται κι ακόμα, με τα απλωμένα γυναικεία εσώρουχα της μπουγάδας,
σχέδια για το μεθαυριανό μας μέστωμα,* για τη φυγή μας στο όμορφο και
μεθυστικό άγνωστο, μέσα από φώτα, μουσικές και ιαχές ατέλειωτων
λεωφόρων . Πού να 'ξερε ο καθένας μας, τότε, τι δρόμο θα τραβούσε
αργότερα, σε ποιους διαδρόμους και μονοπάτια θα χανόταν της ζωής . Πού να
'ξερα τότε ότι, χρόνια μετά, θα γυρνούσα το κεφάλι πίσω, με τόση γλύκα και
παράπονο . Πάντως, εκείνο το βράδυ της έξαψης,* ο Αναστάσης ο φιρφιρής*
ήταν που έριξε την ιδέα, όπως έτρωγε το βραδινό του, μια φετάρα ψωμί
βουτηγμένη στο λάδι, με ρίγανη κι αλάτι χοντρό μπόλικο από πάνω . Έτσι που
τα κεραμίδια της Άννας μπαίνουν στο χώμα και τις πέτρες απ' την πάνω μεριά
του δρόμου μας, ο κλήδονας της δικής της απλωμένης στάχτης ήταν σχεδόν
στα πόδια μας προκλητικός κι ανυπεράσπιστος . Στην αρχή, με προφυλάξεις
έτριψε ψίχουλα απ' το ψωμί του, μετά, με θράσος έκοψε κομμάτια λαδωμένα
και τα 'ριξε στο νυχτερινό σινί των άστρων και του ριζικού της Άννας της
γουρλομάτας . * Κι έτσι η τσογλανοπαρέα,* μέσα σε γέλια και συνωμοτικά
σπρωξίματα, ευχαριστημένη για το κατόρθωμά της και τις αυριανές συνέπειες
αυτού, διαλύθηκε τη νύχτα εκείνη του Αϊ-Γιαννιού του Κλήδονα, του Ριζικάρη .
Το πρωί, με ξύπνησαν ξεφωνητά κι αλαλαγμοί:* «Ψωμάς... ψωμάς...
φούρναρης, καλέ... Να, ολοφάνερο το σημάδι...» . Κι η Άννα με την
πουκαμίσια και χωρίς τη σκούπα στο χέρι αυτή τη φορά, καταμεσής του
απότομου κατήφορου, κρατούσε το σινί, το σήκωνε και το περιέφερε
κράζοντας να βγει όλη η γειτονιά, να δει το θαύμα . «Φούρναρης, καλέ... Να, ο
Αϊ-Γιάννης το 'δειξε... Ψωμάς... ψωμάς... κοιτάχτε...» επέμενε, να βγουν οι
γειτόνισσες και τα γειτονόπουλα να δουν με τα ίδια τους τα μάτια τα κομμάτια
του λαδωμένου ψωμιού που της έστειλε ο Άγιος της βραδιάς, να πιστέψουν
αυτή τη φορά, για να μην έχουν ν' αμφιβάλλουν μετά και να λένε πίσω απ' την
πλάτη της τα μύρια όσα . Πρόλαβα και είδα την Αγαθή, τη μάνα της, μέσα στο
σπίτι τους να σταυροκοπιέται απανωτά . Για το θαύμα άραγες του Αγίου και να
βγει αληθινό ή για την αλαφράδα* της κόρης της κι ο Θεός να βάλει το χέρι του
από δω και πέρα; Ποτέ δεν έμαθα . Η μάνα μου μού φάνηκε πως βούρκωσε .

Για το σημάδι του κλήδονα αυτή, για τη συμφορά της γειτόνισσας ή για τη μακρινή τύχη των δύο αδερφάδων μου; Πού να 'ξερα τότε . Πάντως, η Άννα μας από κείνη τη μέρα και κάθε πρωινό, μετά, καλοντυμένη και στολισμένη φρεγάτα* με σκουλαρίκια, γιορντάνια,* μπακίρια* κι ό,τι άλλο είχε ή έβρισκε, ξεκινούσε για ψωμί, παίρνοντας σβάρνα* όλους τους φούρνους, Αγίας Βαρβάρας, Πεντακοσίων, Σούγιολου* και βάλε . Από Ξάνθη και Δράμα τη συμμαζευαν οι δικοί της, αργότερα . Όταν άρχισαν να τρέχουν το κατόπι της τα παιδιά .

*** Αϊ-Γιάννης ο Ριζικάρης: Γιορτή του Κλήδονα στις 24 Ιουνίου, συνδεδεμένη με πολλά λαϊκά έθιμα . Οι νέοι του χωριού ανάβουν και πηδούν φωτιές . Τα κορίτσια πίνουν το αμίλητο νερό, τραγουδούν και επι - καλούνται διάφορα μέσα, τα οποία καταγράφονται στο διήγημα, για να μάθουν το ριζικό τους, ποιον άντρα δηλαδή πρόκειται να παντρευτούν * μονοστέφανες: γυναίκες που έχουν παντρευτεί μία φορά και ζει ο σύζυγός τους * θα ξενεφάνει: θα φανερωθεί**

*** ριζικό: μοίρα * αγγούραρος: νέος, παλικάρι (μεγεθυντικό) * χαϊρι: όφελος * τσουρουφλίζομαι: καί- γομαι στις άκρες * μοιραίνω: καθορίζω το μέλλον (μοίρα) * τελεσματική: δύναμη που απορρέει από την ιεροτελεστία**

*** χνοτιασμένα: μοναχικά, κρυφά * πυρωμένη: καυτή * σινί: στρογγυλό ταψί * αίσιον: επιθυμητό, προσ - δοκώμενο * άγουρα: μικρά, μόλις σχηματισμένα * μέστωμα: ωρίμανση * έξαψη: ψυχική ένταση, ενθουσιασμός * φιρφιρήs: επιπόλαιος**

*** γουρλομάτα: αυτή που ανοίγει πολύ τα μάτια * τσογλανοπαρέα: αλητοπαρέα * αλαλαγμοί: κραυγές * αλαφράδα: ευπιστία, ανοησία * φρεγάτα: είδος μεγάλου και επιβλητικού πλοίου, εδώ μεταφορικά * γιορντά νια: περιδέραια από χρυσά ή ασημένια νομίσματα * μπακίρια: χάλκινα σκεύη μαγειρικής * παίρνοντας σβάρνα: γυρνώντας * Αγία Βαρβάρα, Πεντακόσια, Σούγιολου: συνοικίες της Καβάλας [**